

Türkiye’de Yerelde Merkezileşme Olgusu Üzerine Bir Araştırma¹

Research on the Phenomenon of Local Centralization in Turkey

Gülşah ÇETİN

Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi,
Sosyal Bilimler Enstitüsü, cetingulsah07@gmail.com,
https://orcid.org/0000-0001-9299-9998

MakaleBaşvuruTarihi / Received: 26.05.2024
Makale Kabul Tarihi / Accepted: 30.06.2024
MakaleTürü / Article Type: AraştırmaMakalesi

ÖZET

AnahtarKelimeler

Merkezi Yönetim,
Yerel Yönetim,
Yerelde
Merkezileşme,
6360 sayılı Kanun.

Türkiye’de yerel yönetimlerin güçlenmesi adına pek çok yasal düzenleme yapılmıştır. 2004 yılında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 2005 yılında çıkarılan 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile bu birimler daha özerk, katılımcı, saydam, hesap verebilir ve etkin hale getirilmiştir. Bu düzenlemeler yerelleşme adına önemli adımlar atıldığını göstermektedir. Ancak 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanunun, bu kanunlara ilişkin köklü değişiklikler içermesi, merkezileşme yönünde atılan adımlar olarak nitelendirilmiş ve yerelleşme merkezileşme tartışmalarını “yerelde merkezileşme” şeklinde tekrar gündeme taşımıştır. 6360 sayılı Kanun; merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkileri ve yerel yönetim birimleri arasındaki ilişkileri etkilemiştir. Özellikle büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasındaki ilişkilerin yerelde merkezileşmeye neden olup olmadığı önemli bir konu haline gelmiştir. Bu doğrultuda çalışmada, Antalya ili özelinde yapılan nicel araştırma ile yerelde merkezileşme olgusu ortaya koyulmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

Keywords:

Central
Administration,
Local
Administration,
Local
Centralization, Law
No. 6360.

Many legal regulations have been made to strengthen local governments in Turkey. Law No. 5216 on Metropolitan Municipalities enacted in 2004, Law No. 5393 on Municipalities, and Law No. 5302 on Special Provincial Administration enacted in 2005 have made these units more autonomous, participatory, transparent, accountable, and effective. These regulations show that essential steps have been taken towards localization. However, the fact that Law No. 6360, enacted in 2012, included radical changes regarding these laws was described as steps taken towards centralization and brought the discussions of localization and centralization back to the agenda as “local centralization.” Law No. 6360 has affected the relations between the central government and local governments and the relations between local government units. Particularly, whether the relations between metropolitan municipalities and district municipalities cause local centralization has become an important issue. In this direction, the study tried to reveal the phenomenon of local centralization through quantitative research explicitly conducted in Antalya province.

1. GİRİŞ

Yerelleşme eğilimi 1950’li yılların sonunda ortaya çıkmış ve 1980’li yıllardan sonraki gelişmelerin etkisi ile ivme kazanmıştır. 1980’li yıllar yerelleşme eğiliminin yükselişine, yerelleşmenin odağında yerel yönetimlerin olduğuna ve yerel yönetimlerin çağdaş ve demokratik yönetim yapısının önemli bir koşulu olarak görüldüğüne tanık olmuştur. Bu süreçte devletin aşırı müdahaleci olmasının önüne geçilebilmesi için devletin küçültülmesi, merkezi yönetimden yerel yönetimlere yetki, görev ve kaynak aktarılması, yerel yönetimlerin karar alabilme ve

¹ Bu çalışma, Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenen (SYL-2018-6819) “Türkiye’de Yerelde Merkezileşme Olgusu” isimli tezden üretilmiştir.

uygulama yetkisine sahip güçlü ve özerk bir yönetim birimi haline getirilmesi amaçlanmıştır. 1985 yılında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı’nın imzaya açılması da güçlü ve özerk yerel yönetimleri vurgulayarak yerelleşme eğilimlerinin artmasına büyük katkı sağlamıştır (Akman, 2015: 2).

Türkiye’de yaşanan sosyo-ekonomik ve siyasal gelişmeler ve 1980’lerden sonra artan küreselleşme anlayışı, merkezîyetçi yapının ulus devlet anlayışının ve kamu yönetiminin piyasadaki ve toplumdaki konumunun sorgulanmasına sebep olmuştur. Ayrıca Türkiye gibi ülkelerin, katı merkezîyetçi yapısı ile merkezî yönetimin yerel yönetimlere yönelik uyguladığı ağır vesayet denetimi de büyük eleştirilere maruz kalmıştır. Kamu yönetiminin ağır, verimsiz, hantal yapısı çok fazla eleştirilmiştir. Bu sorunların azaltılmasına yönelik merkezî yönetimin, yetki, görev ve kaynaklarını yerelleştirerek, sivil ve piyasa aktörleri ve yerel yönetimlerle paylaşmasının gerekli olduğu belirtilmiştir (Gül vd. 2014: 2).

Yaşanan gelişmeler neticesinde yönetim sistemi içerisinde yerel yönetimlerin önem kazanmasının yanı sıra yerelleşmenin tamamlayıcısı olarak görülen *özerklik, yönetişim, etkinlik ve demokratik yönetim* gibi kavramlar da önem kazanmıştır. Yerel yönetimlerin özerkliği ile karar organlarının seçimle iş başına gelmesi, bu organların bağımsız karar alabilme ve uygulayabilme yetkisine sahip olması ve görev ve sorumluluklarını yerine getirirken merkezî yönetime bağımlı olmamaları yani kendi kendine yetebilmeleri ifade edilmektedir (Akman, 2015: 2). Özellikle merkezileşmenin meydana getirdiği aksaklıkları ortadan kaldırmak amacıyla yerelleşme kavramının gündeme getirildiği görülmektedir (Görmez 1997: 37).

Türkiye’de yerel yönetimlerin gelişmesi adına 1984 yılında 3030 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin kurulması sağlanmış, sonrasında 1988 yılında Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı kabul edilmiştir. 1990’lı yıllarda ise reform çalışmalarının boyutu değişmiş ve kamu yönetiminin niteliğinin değiştirilmesi yönünde yapısal reform çalışmaları hız kazanmıştır. Bu kapsamda 1991 yılında yerel yönetimlerin güçlendirilmesi hususunda tavsiyeler içeren “Yerel Yönetimler Araştırma Grubu Raporu” hazırlanmış, ileri dönemde bütün dünyada ağırlığı hissedilen yeni kamu yönetimi anlayışı, Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı vasıtası ile uygulamaya konulmuştur. Daha sonra 2004 ve 2005 yıllarında yürürlüğe konan Belediye Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve İl Özel İdaresi Kanunu ile tekrar yapılanma çalışmalarına ağırlık verilmesi amaçlanmıştır (Emini 2009: 35).

Türkiye’de 2000’li yıllardan itibaren yerel yönetim birimlerine ilişkin pek çok yasal düzenleme yapılarak yerel yönetimler reformu gerçekleştirilmiştir. Yerel yönetimler reformu kapsamında yerelleşme düzeyinin artırılmasına yönelik önemli adımlar atılmıştır. Ancak pek çok yerel yönetim biriminde köklü değişikliklere sebebiyet veren 6360 sayılı Kanun; yerelde merkezileşme tartışmalarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Hizmetlerde etkinliğin sağlanması ve maliyetlerin azaltılması amacıyla büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri artırılarak güçlü büyükşehir yönetimi oluşturulmaya çalışılmıştır (Akman 2019; 2501-2502). Büyükşehir ilçe belediyeleri bu durumdan olumsuz etkilenmiş bunun sonucunda vesayet tartışmaları ortaya çıkmıştır. Bu doğrultuda çalışmada, merkezî yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkilere yer verilerek, yerelde merkezileşme olgusu Antalya Büyükşehir Belediyesi üzerinden değerlendirilmiştir.

2. TÜRKİYE’DE MERKEZİLEŞME-YERELLEŞME EĞİLİMİ

Türkiye’deki mevcut yönetim sistemleri, yönetim bilimi ve siyasal tarih açısından ele alındığında; merkezî yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkinin büyük oranda merkez-çevre çatışması şeklinde olduğu görülmektedir. Devam eden bu süreçte, yönetim anlayışının daha çok merkezîyetçi ve vesayetçi bir zihniyetle meydana geldiği bilinmektedir. Bu anlamda merkezî yönetimde görevini sürdüren politikacılar ile bürokratlar genelde yönlendirici, belirleyici ve karar verici bir görev üstlenmişlerdir. Çevre kavramı içinde bulunan yerel yönetimlerde görevli yerel politikacılar, bürokratlar, mülki idare amirleri politikanın belirlenmesi sürecinde bulunmamışlar, sadece kendilerine çizilmiş olan sınırlar doğrultusunda hareket etmek zorunda kalmışlardır (Eryılmaz 1997: 102-106).

Osmanlı döneminden Cumhuriyet dönemine bırakılan miras, sosyal alandan ekonomiye, yönetimden kültüre kadar çok geniş yelpazeyi içermektedir. Osmanlı ile Türkiye’nin arasındaki sürekliliği gösteren en belirgin alan idari alandır. Bugünkü anlamda yerel yönetimlerle merkezî yönetim içinde bulunan temel kurumlar büyük oranda Osmanlı döneminden miras olarak ulaşmıştır (Eryılmaz, 1995: 341). Geleneksel kurumlar 19. yüzyılda iç ve dış sebepler neticesinde yozlaşmaya başlamış ve yerel yönetimleri de kapsayan bir dizi değişiklik söz konusu olmuştur. (Göymen, 1999: 68). Bu durum merkezîyetçilik devrinde yerel yönetimin gelişmesi olarak ifade edilebilir ve Türkiye’de modern merkezîyetçilikle yerel yönetim geleneği yaşattır denebilir (Ortaylı, 1985: 31).

1945-1960 arası dönemde çok partili döneme geçilmesi ve kanunlarda birtakım değişiklik ve düzenleme haricinde önem arz eden kararların alınmadığı görülmektedir. Çok partili döneme geçilmesi sürecinde yerel yönetimlerle alakalı oluşturulacak değerlendirmede, 1960 sonrasında gerçekleşen gelişmelerin oldukça büyük bir yeri vardır. Merkeziyetçi zihniyet, özel idari-siyasi gelişmeler merkezi yönetimdeki bürokrasinin ağırlığı ile orantılı olarak geçerliliğini sürdürmekle birlikte 1961 Anayasası'nda yerel yönetimlere yönelik önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanun söz konusu döneme göre içinde oldukça gelişmiş demokratik hükümler barındırmaktadır. 1961 Anayasası yerinden yönetim ilkesini getirmiştir. Yine de bu dönemde aşırı merkeziyetçi yapı etkisini sürdürmüştür (Görmez, 1997: 122-131). Çok partili döneme geçiş itibari ile Türk Kamu Yönetimi sisteminde pek fazla bir değişiklik olmadığı, merkeziyetçi yapının geçerliliğini sürdürdüğü söylenebilir.

1970'lerden bu zamana kadar yaşanan sosyoekonomik ve siyasal gelişmeler ve 1980'lerden sonra artan küreselleşme faktörü merkeziyetçi yapının, ulus devlet anlayışının, kamu yönetiminin piyasadaki ve toplumdaki konumunun sorgulanmasına sebep olmuştur. Ayrıca, merkezi yönetimin yerel yönetimlere yönelik uyguladığı vesayet denetimi eleştirilmiştir. Kamu yönetiminin ağır, verimsiz, hantal yapısı eleştirilere maruz kalmış, bu sorunların azaltılmasına yönelik merkezi yönetimin, yetki, görev ve kaynaklarını yerelleştirerek, sivil ve piyasa aktörleri ve yerel yönetimlerle paylaşmasının gerekli olduğu belirtilmiştir. Bu anlayış doğrultusunda, kamu işletmeciliği, yönetişim, yeni kamu yönetimi anlayışları geliştirilmiş ve uygulamaya konulmuş, yerel özerklik, yerel demokrasi ve yerel yönetişim anlayışı güç kazanmıştır (Gül vd., 2014: 2).

Yerelleşme, birçok ülke açısından sadece bir politika hedefi olarak değil, kamu yönetiminin işleyişini yeniden düzenlemek için halkın ihtiyaç ve tercihlerine göre daha verimli ve hesap verebilir bir hizmet sunabilmek için izledikleri ulusal bir strateji olarak da görülmektedir (Sepulveda, 2010: 4). Yerelleşme kavramı, yerel yönetimler reformunun özünü oluşturmaktadır. Burada amaç merkezi yönetimin etkin ve verimli şekilde yerine getiremediği düşünülen kamu hizmetlerinin yerel yönetimlere devredilmesinin uygulamaya konulmasıdır (Demir ve Yavaş, 2014: 52). Yerelleşmeye geçiş, merkezi yönetim haricinde yerel yönetim birimlerinin de sürece dâhil edilerek, ortak kamu hizmetlerinin merkezi yönetim ve yerel yönetimlerce yerine getirilmesinin gerekli olduğunu öne süren bir olgudur (Tortop vd., 2012: 392).

Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki idari, siyasi ve mali ilişkilerin ele alınması önemlidir. İdari ilişkiler, merkezi yönetimin yerel yönetimlerin üzerinde belirli bir denetim yetkisinin olmasını ifade etmektedir. Ülkemizde bu denetim yetkisi idari vesayet olarak adlandırılmaktadır. İdari vesayet, yerel yönetimlerin eylem ve işlemleri, kararları ile görevlileri ve organları üzerinde söz konusu olmaktadır. İdari vesayet denetimi, kanunlara dayalı ve kanunlarla belirlenen bir yetkidir. Bu yetkiyi kullanacak olan makamlar, kişiler ve organlar da yine kanunla belirlenir. İdari vesayet denetimi, belirli makam ve kuruluşlarca yerine getirilmektedir. 1982 Anayasası'nda idari vesayetin tanımı şu şekilde yapılmıştır: "Mahalli hizmetlerin idarenin bütünlüğü ilkesi doğrultusunda yerine getirilmesi, kamu görevlerinde birliğin gerçekleştirilmesi, toplum yararının gözetilmesi, mahalli ihtiyaçların gerektiği ölçüde karşılanması ve amaçları doğrultusunda yerine getirilmesidir." İdari vesayet denetiminin, teorik ve yasal temeli, 'idarenin bütünlüğü' ilkesine dayanmaktadır (Sanal 2007: 131).

Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında önemli olan bir başka konu ise siyasi ilişkilerdir. Yerel yönetimler de hükümetler gibi demokrasinin temel siyasi kurumlarından biridir. Hükümetler ülkedeki bütün kamu hizmetleriyle ilgilenirken, yerel yönetimler belirli coğrafi alandaki hizmetlerle ilgilenmektedir. Yerel yönetimlerin kendi karar organlarının olması sebebiyle hükümetten farklı bir siyaset izlemektedirler. Bu farklılık da ülkede siyasi çoğulculuğun önemli unsurlarını oluşturmaktadır. Yeterli gelir kaynakları olmayan belediyeler, mali destek alabilmek amacıyla isteksiz bile olsa farklı politik tercihler içinde bulunmaktadır. Aslında idari vesayet uygulamada bazı durumlarda siyasi vesayete dönüşebilmektedir (Eryılmaz 2016: 225-226).

Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında önemli bir başka konu görev ve hizmet paylaşımıdır. Dünyada kamu hizmetlerinin sunumunu yapan birim merkezi yönetim ya da yerel yönetimler olmaktadır. Bu hususta merkez ve yerel arasında gelir, görev ve yetki paylaşımı zorunlu olmaktadır. Bu yüzden bazı görev ve sorumluluklar merkezi yönetime bırakılırken bazıları da yerel yönetimlere bırakılmaktadır. Bu durum yerel yönetim birimlerine kaynak aktarımını zorunlu hale getirmektedir. Merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkiler, kamu hizmetleri ile kamu gelirlerinin "merkezi yönetimin hizmet ve gelirleri" ile "yerel yönetimin hizmet ve gelirleri" olarak ayrılması sonucunda artış göstermiştir. Bu ayrım neticesinde, merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında ilk olarak hizmet paylaşımı gerçekleştirilmiştir, sonrasında ise hizmet paylaşımına uygun bir şekilde mali kaynakların paylaşımı gerçekleştirilmiştir (Bülbül 2006: 1- 19). Bu durumun sonunda merkezden yerele görev aktarılması noktasında çok fazla sorun meydana gelmezken, gelir ve kaynak paylaşımı hususunda önemli derecede sorun yaşandığı görülmektedir (Sezer ve Vural, 2010: 207).

3. TÜRKİYE’DE YERELDE MERKEZİLEŞME TARTIŞMALARINA 6360 SAYILI KANUNUN ETKİSİ

Geçmişten günümüze yaşanan sanayileşme, kentleşme, toplumsal ve teknolojik gelişmeler yerel yönetimleri etkilemiştir. Yaşanan bu değişim Türkiye’yi de etkileyerek yerel yönetimlere olan ihtiyacı artırmıştır. Geçmişte ağırlıklı olarak hâkimiyet sürmüş olan merkezîyetçi yapı yerini âdem-i merkezîyetçi bir yapıya bırakmıştır. Merkezi yönetimin etkisinin azaltılarak, esnek bir yönetim modelinin benimsenmeye çalışıldığı bu gelişmeler neticesinde, yerel yönetimlerin etkisinin giderek arttığı görülmektedir. Bu kapsamda Türkiye’de reform çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 2003 sonrasında çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ile önemli adımlar atılmıştır. Ancak 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanunun yeni oluşturulan bu kanunlara ilişkin köklü değişiklikler içermesi merkezileşme yönünde atılan adımlar olarak nitelendirilmiş ve yerelleşme merkezileşme tartışmalarını “yerelde merkezileşme” şeklinde tekrar gündeme taşımıştır. 6360 sayılı Kanun; merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki ilişkileri ve yerel yönetim birimlerinin kendi arasındaki ilişkileri etkilemiştir.

İki kademeli yönetim sistemi olan büyükşehir belediyesinde üst ve alt birimin yetki ve görevlerinin ayrıntılı ve kapsamlı bir şekilde ifade edilmesi zorunlu olmuştur. Bu sayede daha önceden karşılaşılmış olan yetki ve görev hususundaki çatışmaların ve belirsiz hallerin engellenmesi gaye edilmiştir. Gerçekleştirilen düzenlemelerde; yetki ve görev konusunda ikili olarak ayırım yapılarak büyükşehirlerin sorumluluğunda bulunmayan yetkilerin ilçe belediyeleri tarafından yerine getirileceği hususu ifade edilmiş olsa bile, büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin her ikisinin de ortak sorumluluğu olan hizmetler de olmaktadır (Mengi, 2007: 59). Bu ortak olan hizmet alanları da büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında hizmet çatışması hususunda sorun teşkil etmektedir (Keleş, 1988: 44). Önemli olan bir diğer husus da iki farklı veya iki kademeli ortak bir şekilde hizmet sunumu modelin hangi hizmeti hangi birimin gerçekleştireceği konusunda vatandaşların yeterince bilgi sahibi olmamasıdır. Tüm bu problemler göz önünde bulundurulduğunda mahalli düzeydeki bölünemeyecek yapıdaki hizmetlerin büyükşehir belediyelerince, bölünebilecek yapıdaki küçük ölçekli hizmetlerin de ilçe belediyelerince gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Fakat bu şekilde uygulanıp uygulanmadığı tartışılmalıdır.

Büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyesinin ikisinin de beraber yetkili bulunduğu, ortak olarak yerine getirdikleri hizmetler bulunmaktadır. Bu hizmetlerin yerine getirilmesi hususunda her iki belediye de aynı anda yetkili olmakla birlikte birbirinden bağımsız bir şekilde bu hizmetleri gerçekleştirebilirler veya hizmetleri sunma konusunda birbirleri ile işbirliği halinde olabilirler. Büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyelerinin pek çok ortak hizmet alanı bulunmaktadır (Arıkboğa, 2020: 22).

5216 sayılı Kanunun 7/1-d maddesine göre; “*Büyükşehir belediyesinin yerine getirdiği veya işletildiği alanlardaki işyerlerine, büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda olan alanlarda işletilecek yerleri denetlemek ve bu yerlerin ruhsatını vermek*” görevi büyükşehir belediyesine aittir. Örneğin ilçe belediyesinin bünyesinde olan bir sahilde bulunan ve büyükşehir tarafından kiraya verilen bu çay bahçesinin ruhsat ve denetimi noktasında ilçe belediyelerinin söz hakkı bulunmamaktadır (Kaya, 2008: 11-13). Oysaki 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun gerekçesinde şu ifadeler yer almaktadır: “*Görev bölüşümünde ise, ilçe veya ilk kademe belediye sınırları içinde yapılabilen veya etkileri bu belediyelerin sınırlarını aşmayan mahallî müşterek görev ve hizmetler ilçe ve ilk kademe belediyelerince yerine getirilme esası benimsenmiştir. Büyükşehir çapında planlama ve koordinasyon gerektiren veya malî bakımdan büyükşehir tarafından yapılması gereken görev ve hizmetler ise büyükşehir belediyesince yapılacaktır. Bu ayrıca ilçe veya ilk kademe belediyelerince de yapılabilecek ancak uygulamada uzlaşmazlıklara yol açacak olan hizmetler de büyükşehir belediyesi tarafında yerine getirilecektir. Böyle bir bölüşüm, uygulamada nesnelliği sağlamanın yanında yönetim düzeyleri arasında hizmetlerde yerindenlik ilkesinin gerçekleşmesine de imkân verecektir.*” Kanun ile kanunun gerekçesi arasındaki farklılık dikkat çekmektedir.

Büyükşehir belediyesinin yetkisi dâhilinde olup da devredilebilir özellik taşıyan hizmetler de bulunmaktadır. İl bütününde her türlü meydan, bulvar, cadde, yol ve sokakların ismini vermek, bunları numaralandırmak ve bina numarataj işlemlerinin yapılmasını sağlamak, mezarlık alanlarını tespit etmek, kurmak, işletmesini gerçekleştirmek (köy mezarlıkları dâhil) yolcu ve yük terminallerinin yapımını sağlamak, işletmek ve ruhsatını vermek, toptancı hallerinin yapımını gerçekleştirmek, işletmek ve bu hallerin ruhsatını vermek, mezbahaları yapmak, işletmek, ruhsatını vermek, kapalı ve açık otoparkların yapımını sağlamak, işletmek, ruhsat vermek devredilebilir nitelik taşıyan hizmetler arasında yer almaktadır (Arıkboğa, 2020: 22).

Büyükşehir Belediyesi ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasındaki kişisel ve siyasi ilişkilere değinildiğinde ise siyaset, oldukça önemli olmaktadır. Siyasi açıdan ilişkiler, belediyenin temel değerlerini, amaç ve hedeflerini nitelendiren bir görünüm arz etmektedir. Bu yüzden yeniden seçilme kaygısı ve oy veren kesime olumlu gözükme çabası bakımından önemli bir durum teşkil etmektedir (Tuzcuoğlu, 2003: 342).

6360 sayılı Kanun ile belediyelerin mücavir alanlarının il sınırlarına kadar genişletilmesi yoluna gidilmesi, yetki sınırlarının ve sorumlulukların kesinlik kazanmasına ve bununla ilgili ihtilafların ortadan kaldırılmasına katkı sağlayacaktır. Ancak bu sınırlar genişletilme yoluna gidilirken yerinden yönetim anlayışının da zarara uğratılmamasının gerekliliğinin de altı çizilmektedir. Çünkü mevcut olan idarî yapı ve personel sistemi içerisinde, hizmet alan ve hizmet veren arasındaki fizikî bakımdan uzaklığın sıkıntı olabileceği belirtilmektedir (Can, 2013: 267). 6360 sayılı Kanun ortaya çıkarılmadan çok önce, büyükşehirlerin etrafında bulunan belediyelerin birleştirilmesi yoluna gidilerek tek bir belediye şekline getirilmesi uygulamasına değinen Tekeli (1983: 21), böyle bir uygulama yöntemi ile bazı hizmetlerin yerine getirilmesinde bir etkinlik sağlanabilecek olsa da, katılım hususunda bir gerileme doğacağını ifade etmektedir. Kanunun, büyükşehirlerin yönetimi hususunda en uygun ölçek konusundaki dünyadaki yönelimlere uygun olduğu da belirtilmektedir (Parlak, 2013: 76). Hatta il sınırında büyükşehir belediye modelinin sağlamış olduğu ölçek optimasyonu ile bazı olumlu gelişmelerin yaşanacağı öngörülmektedir (Bingöl, vd., 2013: 18-19):

6360 sayılı Kanunun, il mülkî sınırlarını içine alan bir alanda imar ve planlama bütünlüğünün sağlanması açısından uygun olduğu ifade edilmektedir. Hatta yeni kanunla gelen düzenlemeler içerisinde en rahat olarak savunulabilecek olanının imar ve planlama konusunda birlik ve bütünlük kuralı olduğu belirtilmektedir (Keleş, 2012: 8). Yeni düzenlemenin yerel halkın ihtiyaçlarını giderecek hizmetleri gerçekleştirmede daha hızlı ve daha etkin olarak sağlanacağı, hizmet rekabetinin fazlaşmasına çok büyük katkıda bulunacağı düşünülmektedir (Can, 2013: 274). Kanun'un, getirdiği temsiliyet yapılanması hususunda sıkıntılı olduğu ifade edilmektedir. Öncelikle, binlerce belediyenin mahalle haline getirilmesiyle, o beldelerde yaşayanların, oluşturulmasına bizzat kendilerinin karar verdikleri meclisleri/karar organları kapatılmıştır. Bu konuda diğer bir husus ise, kent merkezinden uzak bir şekilde yaşayan, merkezle ilişkisi bulunmayan kırsal kesimde yaşayan insanların, büyükşehir belediyesi (anakent) meclis ve karar organlarının oluşumu noktasında ve temsiliyetini belirleyecek olmasıdır (Zengin, 2014: 111).

4. YERELDE MERKEZİLEŞME OLGUSUNUN ANTALYA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÜZERİNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yerelde merkezileşme olgusu son yıllarda çok tartışılan bir konu olmaktadır. Özellikle 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerine fazla görev ve yetki tanınması, beraberinde büyükşehirlerin ilçe belediyeler üzerinde merkeziyetçi bir tutum sergileyip sergilemediği ile gündem konusu olmuştur. Büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeler üzerinde sanki merkezi yönetmiş gibi tavır sergileme ihtimali tartışılır hale gelmiştir. Bu çalışma ile 6360 sayılı Kanunun yerelde merkezileşmeye sebep olup olmadığı ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Antalya Büyükşehir Belediyesi, Konyaaltı Belediyesi, Serik Belediyesi, Döşemealtı Belediyesi, Kepez Belediyesi, Alanya Belediyesi Başkanları, birim müdürleri, daire başkanları ve personelleri ile görüşülerek yerelde merkezileşmeye bakış açıları nicel yöntem kullanılarak ifade edilmeye çalışılmıştır.

4. 1. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Yöntemi

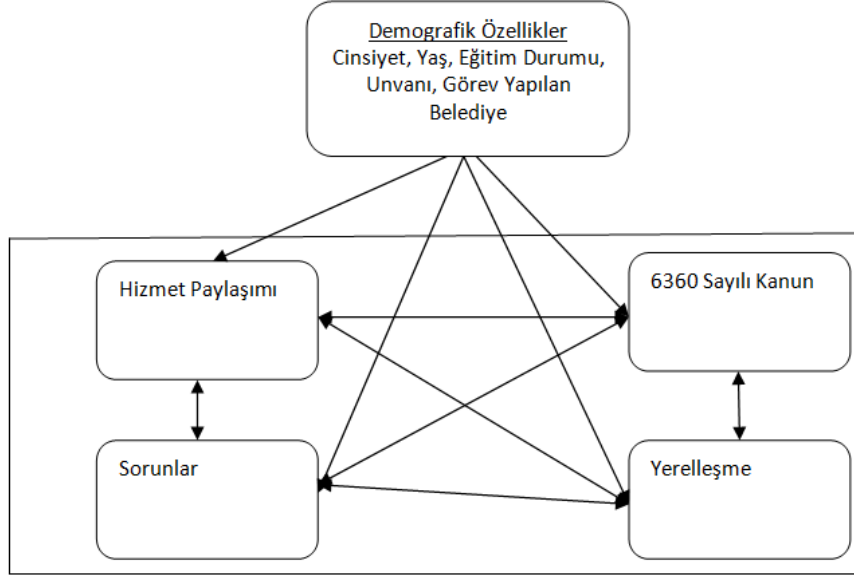
Araştırmanın amacı; 6360 sayılı Kanun sonrasında meydana gelen değişikliklerin yerelde merkezileşmeye sebep olup olmadığının incelenmesidir. 6360 sayılı Kanun ile gündeme gelen yerelde merkezileşme tartışmaları ile ilgili teorik bazı çalışmalar bulunmasına karşın kapsamlı saha araştırması içeren çalışmalar bulunmamaktadır. Bu doğrultuda çalışmanın önemi; güncel ve önemli bir konuyu nicel analiz yöntemi ile ayrıntılı olarak ele almasıdır.

Nicel analiz kapsamında 31 sorudan oluşan anket formu hazırlanmıştır. Birinci bölümde, 'Demografik Bilgiler' başlığı altında; cinsiyet, yaş grubu, eğitim durumu, gelir ve yaşanan yere ilişkin sorular yer almaktadır. İkinci bölümde, "Büyükşehir Belediyesinin Sunduğu Hizmetler İçin Etkinliğin Değerlendirmesi" başlığı altında 5'li Likert Ölçeğine dayalı 27 adet soru yer almaktadır. Hazırlanan anket soruları daire başkanları, birim müdürleri ve belediye personeli üzerinde uygulanmıştır. Anket çalışmasına toplam 9 daire başkanı, 53 müdür, 11 şef ve 133 memur katılmıştır. Anket çalışması için her belediyeye üçer defa farklı günlerde gidilmiş olup uygulama geniş bir zamana yayılarak gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırmada kullanılan ölçek için faktör analizi ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin geneli için ve alt boyutları için ayrı ayrı cronbach's alpha güvenilirlik

testleri yapılmıştır. Ölçek aracılığı ile elde edilen değerlerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek için ise Kolmogorov- Smirnov normallik testi yapılmıştır. Ölçeğin alt boyutları olan hizmet paylaşımı, sorunlar, 6360 sayılı Kanun ve yerelleşme değişkenleri arasındaki ilişkilerin yönü ve gücünü ortaya koyan korelasyon analizleri ile tez kapsamında geliştirilen hipotezler pearson korelasyon analizleri ile belirlenmiştir.

4. 2. Araştırma Bulgularının Değerlendirilmesi

Araştırma kapsamında anket tekniği ve kolayda örnekleme yöntemi ile elde edilen veriler, SPSS 21.0 paket programlara aktarılmış ve araştırmada kullanılan ölçek ile ilgili tanımlayıcı istatistikler, faktör analizi, güvenilirlik analizi, normallik testi ve fark testleri yapılmıştır. Çalışmanın teorik bölümünde yapılan incelemeler doğrultusunda aşağıdaki Şekil 2’de görülen araştırma modeli ve hipotezler geliştirilmiştir.

Şekil 1. Araştırma Modeli

Araştırmanın hipotezleri ise şu şekilde oluşturulmuştur:

- H1: Katılımcıların hizmet paylaşımı algısı ile sorunlar algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.
H2: Katılımcıların hizmet paylaşımı algısı ile 6360 sayılı Kanun algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.
H3: Katılımcıların hizmet paylaşımı ile yerelleşme algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.
H4: Katılımcıların sorunlar algısı ile 6360 sayılı Kanun algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.
H5: Katılımcıların sorunlar algısı ile yerelleşme algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.
H6: Katılımcıların 6360 sayılı Kanun algısı ile yerelleşme algısı arasında pozitif yönlü ve anlamlı bir ilişki vardır.

4.2.1. Tanımlayıcı İstatistikler

Bu bölümde araştırmaya katılan kişilerin demografik özellikleri yüzde ve frekans analizleri ile ortaya konulmuş ve sonuçlar aşağıdaki Tablo 3 ile sunulmuştur.

Tablo 1. Demografik Özellikler

Özellik	Kategori	Frekans (f)	Yüzde (%)
Cinsiyet	Kadın	83	40,3
	Erkek	123	59,7
Yaş	18-24	4	1,9

	25-34	73	35,4
	35-44	81	39,3
	45-54	36	17,5
	55+	12	5,8
Eğitim Durumu	İlkokul	40	19,4
	Ortaokul	65	31,6
	Lise	81	39,3
	Üniversite	20	9,7
Görev Yaptığı Belediye	Konyaaltı Belediyesi	28	13,6
	Antalya Büyükşehir Belediyesi	53	25,7
	Alanya Belediyesi	40	19,4
	Serik Belediyesi	10	4,9
	Kepez Belediyesi	33	16,0
	Döşemealtı Belediyesi	42	20,4
Görev Pozisyonu	Daire Başkanı ve Üstü Unvanlar	9	4,4
	Müdür	53	25,7
	Şef	11	5,3
	Memur	133	64,6

Tanımlayıcı istatistiklere göre; katılımcıların %40,3'ünün kadın, %59,7'sinin erkek olduğu, %1,9'unun 18-24, %35,4'ünün 25-34, %39,3'ünün 35-44, %17,5'inin 45-54 ve %5,8'inin 55 yaş ve sütünde oldukları, %19,4'ünün ilkokul, %31,6'sının ortaokul, %39,3'ünün lise ve %9,7'sinin üniversite mezunu oldukları, %13,6'sının Konyaaltı, %25,7'sinin Antalya Büyükşehir, %19,4'ünün Alanya, %4,9'unun Serik, %16'sının Kepez ve %20,4'ünün Döşemealtı Belediyesinde görev yaptıkları, %4,4'ünün daire başkanı ve üstü pozisyonlarda, %25,7'sinin müdür, %5,3'ünün şef ve %64,6'sının memur unvanlarında görev yaptıkları belirlenmiştir (Tablo 3).

4.2.2. Faktör Analizi ve Güvenilirlik Analizleri

Araştırmada kullanılan ölçek ilk olarak doğrulayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Bu kapsamda ölçeğe ilişkin Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Bartlett Küresellik Ki Kare testi yapılmıştır. Ölçeğin her bir soru maddesinin elde ettiği faktör yükleri, ortalama puanları, standart sapmaları da belirlenmiş ve sonuçlar aşağıdaki Tablo 4 aracılığıyla özet halinde sunulmuştur.

Tablo 2. Faktör Analizi, Ortalama, Standart Sapma ve Güvenilirlik Analizleri

Faktör adı	Soru İfadesi	Ort.	Std. Sapma	Faktör Ağırlığı	Faktörün Ortalaması	Güvenilirlik Cronbach's α
------------	--------------	------	------------	-----------------	---------------------	----------------------------------

Hizmet Paylaşımı	1.Otogar hizmetlerinin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,31	1,369	0,790	3,36	0,932
	2.Mezarlık hizmetlerinin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,34	1,411	0,827		
	3.Mezbaha hizmetlerinin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,41	1,321	0,811		
	4.Hal hizmetlerinin(sebze/balıkçı) büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,29	1,380	0,830		
	5.Katı atık bertaraf/uzaklaştırma, çöplük hizmetlerinin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,52	1,306	0,754		
	6.Ana caddelerin yapım, bakım ve temizliği gibi temel hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,13	1,412	0,778		
	7.Toplu taşıma hizmetlerinin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,49	1,353	0,821		
	8.İlaçlama hizmetlerinin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,22	1,360	0,754		
	9.İtfaiye hizmetlerinin büyükşehir belediyesi tarafından yerine getirilmesi uygundur.	3,67	1,302	0,760		
	10.Nazım imar planı yapma yetkisinin büyükşehir belediyelerinde olması uygundur.	3,29	1,322	0,640		

Faktör adı	Soru İfadesi	Ort.	Std. Sapma	Faktör Ağırlığı	Faktörün Ortalaması	Güvenilirlik Cronbach's α
Sorunlar	11.Büyükşehir belediyesi, ilçe belediyeleri ile olan ilişkilerinde gerekli uyum ve koordinasyonu sağlamaktadır.	3,00	1,370	0,468	3,47	0,742
	13.Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında görev paylaşımı hususunda sorunlar yaşanmaktadır.	3,64	1,129	0,896		
	14.Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında	3,67	1,163	0,901		

	kaynak paylaşımı hususunda sorunlar yaşanmaktadır.					
	15.Büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında yetki paylaşımı hususunda sorunlar yaşanmaktadır.	3,67	1,143	0,893		
	18.Büyükşehir belediyelerinin ayrı meclisleri olmalıdır.	3,36	1,217	0,601		
6360 sayılı Kanun	12.Genel bütçe vergi gelirlerinden alınan payların dağıtımında nüfus kriterine ek olarak sadece yüz ölçümü kriterinin getirilmesi yeterlidir.	3,00	1,177	-0,415	3,15	0,602
	19.6360 sayılı Kanun yerelde merkezileşmeye neden olmuştur.	3,41	1,147	-0,516		
	20.Büyükşehir belediye sınırlarının genişletilmesi ile hizmetlerin tek elden yürütülmesini sağlamıştır.	2,95	1,264	0,589		
	26.Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının kurulması yeni bir vesayet makamı ortaya çıkarmıştır.	3,26	1,068	0,744		
	27.6360 sayılı Kanun yerel düzeyde vatandaşların yönetime katılımını azaltmaktadır.	3,11	1,227	0,726		
Yerelleşme	16.Büyükşehir ilçe belediyeleri idari ve mali açıdan özerk birimlerdir.	3,48	1,094	0,578	3,31	0,581
	17.6360 sayılı yasal düzenleme sonrasında ilçe belediyelerinin gelirleri azalmıştır.	3,96	1,035	0,525		
	21.Büyükşehir belediyesinin imara ilişkin konularda denetleme yetkisine sahip olması büyükşehir ilçe belediyelerinin idari ve mali anlamda yeterince özerk olmadıklarını göstermektedir.	3,34	1,140	0,441		
	22.Belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesi yerelleşmeyi olumsuz etkilemiştir.	3,12	1,238	0,799		
	23.İl özel idarelerinin kaldırılması yerelleşmeyi olumsuz etkilemiştir.	3,11	1,227	0,778		
	24.Büyükşehir belediyesinin ilçe belediyeleri üzerinde vesayet yetkisi bulunmaktadır.	3,22	1,102	0,718		
	25.6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin yetki, görev ve kaynak bakımından güçlendirilmesi yerelleşme	2,90	1,181	0,771		

düzeyini arttırmaktadır.						
Faktör Açıklayıcılığı Toplam					%63,912	
Ölçek Genel Ortalaması					3,33	
Ölçek Güvenilirlik Testi (Genel)					0,799	
KMO Ölçek Geçerliliği					0,869	
Bartlett Küresellik Testi Ki Kare					2817,752	
Standart Sapma					351	
<i>p</i> değeri					0,000	

Tablo 4’e göre, yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarına göre araştırmada kullanılan ölçeğin hizmet paylaşımı, sorunlar, 6360 sayılı Kanun ve yerleşme olarak isimlendirilen toplam dört alt boyuttan oluştuğu ve bu faktörlerin toplam açıklayıcılık oranının %63,912 olduğu, ölçeğin KMO yapısal geçerlilik oranının 0,799 gibi oldukça yüksek bir değere karşılık geldiği, ölçekte yer alan maddelerin faktör yüklerinin 0,441 ile 0,901 aralığında dağıldığı ve dolayısıyla bütün maddelerin faktör yükleri açısından kabul edilebilir değere karşılık geldiği, ölçekte yer alan maddelerin her birisi için yapılan ortalama hesaplarına göre en düşük değer 2,90 ile 25. maddede olduğu, en yüksek ortalama değere sahip maddenin ise 3,96 ortalama ile 18. madde olduğu, hizmet paylaşımı alt boyutunun ortalamasının 3,67, sorunlar alt boyutunun ortalamasının 3,47, 636 sayılı Kanun alt boyutunun ortalamasının 3,15, yerleşme alt boyutunun ortalamasının 3,31 ve ölçeğinin genel ortalamasının ise 3,33 olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlara bağlı olarak araştırmada kullanılan ölçeğin yapısal geçerliliği oldukça yüksek bir ölçek olduğu saptanmıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirliğini ölçmek amacıyla da Cronbach’s Alpha yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre hizmet paylaşımı alt boyutunun güvenilirlik katsayısının 0,932, sorunlar alt boyutunun güvenilirlik katsayısının 0,742, 6360 sayılı Kanun alt boyutunun 0,602, yerleşme alt boyutunun güvenilirlik katsayısının 0,581 ve ölçeğinin bütününün güvenilirlik katsayısının ise 0,799 olduğu bulguları elde edilmiştir. Bu bulgular uyarınca araştırmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğinin de oldukça yüksek olduğu kanaatine varılmıştır.

İkinci aşamada araştırma kapsamında elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını saptamak amacıyla Kolmogorov-Smirnov Normallik Testi yapılmıştır. Ayrıca verilerin çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılmıştır. Bu test sonuçlarına göre Kolmogorov-Smirnov *p* değerinin 0,067 olduğu ve bu değer de 0,05 anlamlılık düzeyinden daha büyük olduğu bulunmuştur. Elde edilen verilerin çarpıklık değerinin -0,649, basıklık değerinin de 0,863 olduğu belirlenmiş ve bu değerlerin de +1 ile -1 aralığında yer alıyor olması nedeniyle araştırma verilerinin normal dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlardan da hareketle analizlerin devamında parametrik testlerin uygulanabileceği kararı verilmiştir.

4.2.3. Fark Testleri

Araştırmaya katılanların çeşitli demografik özelliklerine göre ölçeğin alt boyutları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ya da demografik özellikler ile ölçekteki alt boyutlar olan hizmet paylaşımı, sorunlar, 6360 sayılı Kanun ve yerleşme arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını ortaya koymak amacıyla bağımsız değişkenler *t* testi ve tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetine Göre Fark Testi

Değişken	Cinsiyet	N	Ortalama (X̄)	Std. Sapma	<i>t</i> değeri	<i>p</i> değeri
Hizmet Paylaşımı	Kadın	83	3,43	0,96339	0,771	0,441
	Erkek	123	3,32	1,13267		
Sorunlar	Kadın	83	3,51	0,63885	0,640	0,523

	Erkek	123	3,45	0,70213		
6360 sayılı Kanun	Kadın	83	3,17	0,48738	0,496	0,620
	Erkek	123	3,13	0,57536		
Yerelleşme	Kadın	83	3,36	0,50598	1,256	0,211
	Erkek	123	3,27	0,56048		

Bağımsız değişkenler t testi sonuçlarına göre kadın katılımcıların bütün alt boyutlara göre erkeklerden daha yüksek ortalamalar sahip olduğu, ancak bu farkın gruplar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark oluşturmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Tablo 5) ($p>0,05$).

Tablo 4. Katılımcıların Yaş Gruplarına Fark Testi (ANOVA)

Değişken	Yaş	N	Ortalama	F değeri	<i>p</i> değeri
Hizmet paylaşımı	18-24	4	3,33	1,169	0,326
	25-34	73	3,16		
	35-44	81	3,49		
	45-54	36	3,43		
	55+	12	3,63		
Sorunlar	18-24	4	3,45	0,422	0,793
	25-34	73	3,41		
	35-44	81	3,54		
	45-54	36	3,46		
	55+	12	3,42		
6360 sayılı Kanun	18-24	4	2,95	0,390	0,816
	25-34	73	3,13		
	35-44	81	3,18		
	45-54	36	3,17		
	55+	12	3,02		
Yerelleşme	18-24	4	3,14	1,492	0,206
	25-34	73	3,27		
	35-44	81	3,29		
	45-54	36	3,48		

	55+	12	3,13		
--	-----	----	------	--	--

Tablo 6 incelendiğinde, katılımcıların yaş gruplarına hizmet paylaşımı, sorunlar, 6360 sayılı Kanun ve yerelleşme alt boyutları açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) bulgusu elde edilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Durumuna Göre Fark Testi (ANOVA)

Değişken	Eğitim Durumu	N	Ortalama	F değeri	p değeri
Hizmet paylaşımı	İlkokul	40	3,24	0,951	0,417
	Ortaokul	65	3,55		
	Lise	81	3,29		
	Üniversite	20	3,33		
Sorunlar	İlkokul	40	3,36	0,880	0,453
	Ortaokul	65	3,47		
	Lise	81	3,48		
	Üniversite	20	3,66		
6360 sayılı Kanun	İlkokul	40	3,26	2,785	0,042*
	Ortaokul	65	3,25		
	Lise	81	3,03		
	Üniversite	20	3,07		
Yerelleşme	İlkokul	40	3,39	1,691	0,170
	Ortaokul	65	3,37		
	Lise	81	3,20		
	Üniversite	20	3,36		

Tek yönlü varyans analizi (ANOVA) sonuçlarına göre; eğitim durumuna göre 6360 sayılı Kanuna ilişkin olarak katılımcıların gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu ($p<0,05$), hizmet paylaşımı, sorunlar ve yerelleşme alt boyutları bakımından eğitim durumlarına göre gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$) belirlenmiştir (Tablo 7).

Tablo 6. Katılımcıların Görev Yaptığı Belediyeye Göre Fark Testi (ANOVA)

Değişken	Görev yapılan belediye	N	Ortalama	F değeri	p değeri
Hizmet paylaşımı	Konyaaltı Belediyesi	28	4,22	37,244	0,000**
	Antalya Büyükşehir	53	2,19		

	Belediyesi				
	Alanya Belediyesi	40	3,72		
	Serik Belediyesi	10	4,07		
	Kepez Belediyesi	33	3,87		
	Döşemealtı Belediyesi	42	3,37		
Sorunlar	Konyaaltı Belediyesi	28	3,46	0,453	0,811
	Antalya Büyükşehir Belediyesi	53	3,44		
	Alanya Belediyesi	40	3,56		
	Serik Belediyesi	10	3,26		
	Kepez Belediyesi	33	3,55		
	Döşemealtı Belediyesi	42	3,43		
6360 sayılı Kanun	Konyaaltı Belediyesi	28	2,81	6,752	0,000**
	Antalya Büyükşehir Belediyesi	53	2,99		
	Alanya Belediyesi	40	3,42		
	Serik Belediyesi	10	2,96		
	Kepez Belediyesi	33	3,28		
	Döşemealtı Belediyesi	42	3,24		
Yerelleşme	Konyaaltı Belediyesi	28	2,85	7,167	0,000**
	Antalya Büyükşehir	53	3,25		

	Belediyesi			
	Alanya Belediyesi	40	3,40	
	Serik Belediyesi	10	3,19	
	Kepez Belediyesi	33	3,56	
	Döşemealtı Belediyesi	42	3,42	

ANOVA analiz sonuçlarına göre katılımcıların görev yaptıkları belediyelere göre sorunlar alt boyutu açısından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$), ancak hizmet paylaşımı ($p<0,01$), 6360 sayılı Kanun ($p<0,01$) ve yerelleşme ($p<0,01$) alt boyutları bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 8).

Tablo 7. Katılımcıların Görev Pozisyonları ya da Unvanlarına Göre Fark Testi

Değişken	Unvan	N	Ortalama	F değeri	p değeri
Hizmet paylaşımı	Daire Başkanı ve Üstü	9	3,27	5,426	0,001**
	Müdür	53	3,82		
	Şef	11	3,67		
	Memur	133	3,16		
Sorunlar	Daire Başkanı ve Üstü	9	3,73	1,163	0,325
	Müdür	53	3,35		
	Şef	11	3,56		
	Memur	133	3,49		
6360 sayılı Kanun	Daire Başkanı ve Üstü	9	2,78	5,969	0,001**
	Müdür	53	2,96		
	Şef	11	3,45		
	Memur	133	3,22		
Yerelleşme	Daire Başkanı ve Üstü	9	2,81	5,895	0,001**
	Müdür	53	3,15		
	Şef	11	3,53		

	Memur	133	3,38		
--	-------	-----	------	--	--

ANOVA sonuçlarına göre katılımcıların görev pozisyonları ya da unvanlarına göre sorunlar alt boyutu bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark olmadığı ($p>0,05$), hizmet paylaşımı ($p<0,01$), 6360 sayılı Kanun ($p<0,01$) ve yerelleşme ($p<0,01$) alt boyutları bakımından gruplar arasında anlamlı bir fark olduğu belirlenmiştir (Tablo 9).

4.2.4. Korelasyon Analizleri ve Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi

Çalışmanın teorik bölümünde yapılan araştırmalar kapsamında oluşturulan araştırma modeli ve hipotezlerin test edilmesi amacıyla Pearson Korelasyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları aşağıdaki Tablo 10'da özet olarak sunulmuştur.

Tablo 8. Pearson Korelasyon Analizi

Değişkenler	Bulgular	Hizmet Paylaşımı	Sorunlar	6360 sayılı Kanun	Yerelleşme
Hizmet Paylaşımı	Korelasyon Katsayısı (r)	1	0,104	0,122	-0,056
	Sig. (p) Değeri		0,137	0,081	0,426
	Katılımcı Sayısı (N)	206	206	206	206
Sorunlar	Korelasyon Katsayısı (r)	0,104	1	0,305**	0,343**
	Sig. (p) Değeri	0,137		0,000	0,000
	Katılımcı Sayısı (N)	206	206	206	206
6360 sayılı Kanun	Korelasyon Katsayısı (r)	0,122	0,305**	1	0,482**
	Sig. (p) Değeri	0,081	0,000		0,000
	Katılımcı Sayısı (N)	206	206	206	206
Yerelleşme	Korelasyon Katsayısı (r)	-0,056	0,343**	0,482**	1
	Sig. (p) Değeri	0,426	0,000	0,000	
	Katılımcı Sayısı (N)	206	206	206	206

** 0.01 anlamlılık düzeyi

Korelasyon analizi sonucunda;

- * Katılımcıların hizmet paylaşımı algısı ile sorunlar algısı arasında pozitif yönlü, $r=0,104$ gücünde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmış ($p>0,05$) ve bu sonuç bağlamında H1 hipotezi ret edilmiştir.

- * Katılımcıların hizmet paylaşımı algısı ile 6360 sayılı Kanun algısı arasında pozitif yönlü, $r=0,122$ gücünde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu ($p>0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda H2 hipotezi ret edilmiştir.
- * Katılımcıların hizmet paylaşımı algısı ile yerelleşme algısı arasında negatif yönlü, $r=-0,056$ gücünde ancak istatistiksel olarak anlamlı olmayan bir ilişki olduğu ($p>0,05$) bulgusu elde edilmiştir. Bu sonuç bağlamında H3 hipotezi ret edilmiştir.
- * Katılımcıların sorunlar algısı ile 6360 sayılı Kanun algısı arasında pozitif yönlü, $r=0,305$ gücünde ve anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) belirlenmiş ve bu sonuç uyarınca da H4 hipotezi kabul edilmiştir.
- * Katılımcıların sorunlar algısı ile yerelleşme algısı arasında pozitif yönlü, $r=0,343$ gücünde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç doğrultusunda H5 hipotezi kabul edilmiştir.
- * Katılımcıların 6360 sayılı Kanun algısı ile yerelleşme algısı arasında pozitif yönlü, $r=0,482$ gücünde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu ($p<0,05$) bulgusu elde edilmiş ve bu bulgu doğrultusunda H6 hipotezi kabul edilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yerelleşme sürecinde, 1980’lerin ortalarına kadar esas tartışma “yerelleştirmek veya yerelleştirmemek” iken bugün artık bu durum geçerli değildir. Günümüzde yerelleşme tartışmalarının merkezindeki ana soru şudur: Nasıl yerelleştirilir? (Sharma, 2009: 2). Günümüzde yerelleşme sürecinin kaçınılmaz olduğu görülmektedir. Bu gelişmeler Türkiye’yi de etkileyerek kamu yönetiminde yeniden yapılanma ihtiyacına yönelik adımlar atılmasını sağlamıştır. Türkiye’de bu kapsamda atılan adımlar *merkezin yönetmesinden yerelin yönetmesine doğru* bir süreci ortaya çıkarmıştır (Akman, 2015: 414).

Antalya Büyükşehir Belediyesi ve beş büyükşehir ilçe belediyesi özelinde yapılan araştırma neticesinde; yerelleşme, 6360 sayılı Kanun, yaşanan sorunlar ve hizmet paylaşımı konularında belediye başkanları ve belediye personeli arasında fikir birliği olduğu gibi fikir ayrılıklarının da yaşandığı gözlenmiştir. 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri karşısında mali olarak güç kazandığı belirtilmiştir. Ayrıca belediye başkanlarının ve belediye personelinin büyük çoğunluğu büyükşehir ilçe belediyelerinin gelirlerinin azaldığını ifade etmişlerdir. Bu noktada 6360 sayılı Kanunla büyükşehir ilçe belediyelerinin mağduriyet yaşayıp yaşamadığının doğru tespit edilmesi ve düzenlemeler yapılması gerekmektedir. Ayrıca, çalışmada tüzel kişilikleri ortadan kaldırılan belde belediyeleri ve köyler ile ilgili iki önemli sonuca ulaşılmıştır. Birincisi, bu durum yerelleşme açısından olumsuz bir durum olarak ifade edilmiş, ikincisi ise bu durumun hizmet sunumunu olumsuz etkilemediği belirtilmiştir.

Yerelde merkezileşme, yerel özerklik, yapılan düzenlemenin anayasaya uygun olup olmaması, hizmetlerin etkin ve verimliliği gibi temel başlıklar üstünde fikir ayrılıklarının yaşandığı görülmüştür. Büyükşehir belediyelerinin sorumluluklarının artması neticesinde birtakım sorunlar ve aksaklıkların oluşabileceği görülmüştür. Belediye başkanlarında ve belediye personeline genel hâkim görüş, büyükşehir belediyelerine fazla yetki verildiği yönünde olmakla birlikte bu durumdan memnun olmadıklarını dile getirmişlerdir. Büyükşehir belediyesinin kendi partisinden olan ilçe belediyelerine zaman zaman inisiyatifler tanıyabileceği belirtilmiştir. Belediye yöneticileri, büyükşehirlerde ikamet eden vatandaşların bu yeni düzenlemeden çok haberdar olmadığını ifade etmişlerdir. Kanunla birlikte büyükşehir belediyesinin artan görev ve sorumlulukları neticesinde de ilçe belediyelerinin bu durumdan olumsuz etkilendiğinin altı çizilmiştir.

Sonuç olarak çalışmada 6360 sayılı Kanunla gelen yeniliklerin büyükşehir ve büyükşehir ilçe belediyeleri arasındaki ilişkileri ne şekilde etkilediği ortaya koyulmaya çalışılarak bu bağlamda tartışma konusu olan yerelde merkezileşme olgusu açıklanmaya çalışılmıştır. Yapılan çalışma neticesinde yerelde merkezileşme olgusunun yaşandığı kanısına varılmıştır.

KAYNAKÇA

Akman, Ç. (2015). Türkiye’de Mali Yerelleşme: Büyükşehir Belediyeleri Üzerinden Teorik, Yasal Ve Algı Ölçümüne Dayalı Bir İnceleme. Basılmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.

Akman, Ç. (2019). Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sisteminde Yerel Yönetimler Yapbozu: Gelişmeler ve Öneriler. OPUS International Journal of Society Researches, 13 (19) , 2499-2532.

- Arıkboğa, E. (2020). Kamu politikalarında Yurttaşın Sözü, Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Temel Çerçevesi. Erişim adresi: <https://www.yereldemokrasi.net/>
- Bingöl, Y., Yazıcı, E. ve Büyükakın, T. (2013). *İl Sınırında Büyükşehir Belediye Modeli: Kocaeli Deneyimi*. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları.
- Bülbül, D. (2006). *Yerel Yönetimler Maliyesi*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Can, E. (2013). 6360 sayılı Kanun ve Yerel Yönetimlerde Yeni Dönem, F. N. Genç (Ed.), *Yönetişim, Türk Kamu Yönetimine Yansımaları İçinde* (265 – 275. ss.). Konya: Çizgi Kitabevi
- Demir, K. A. ve Yavaş, H. (2014). Kent Yönetiminin Yerelleşmesi: Yerellik İlkesi Kapsamında Yönetimsel Federalizm. *Yerel Politikalar*.
- Emini, F. T. (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri. *Yönetim ve Ekonomi*, 16(2), 31-48.
- Eryılmaz, B. (1995). Küreselleşen Dünyada Kent, İnsan ve Yönetim. *İzlenim*.
- Eryılmaz, B. (1997). *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması*. İstanbul: Birleşik Yayıncılık.
- Eryılmaz, B. (2016). *Kamu Yönetimi*. İstanbul: Umuttepe Yayınları.
- Görmez, K. (1997). *Yerel Demokrasi ve Türkiye*. İstanbul: Vadi Yayınları.
- Göymen, K. (1999). Türk Yerel Yönetiminde Katılımcılığın Evrimi: Merkezîyetçi Bir Devlette Yönetişim Dinamikleri. *Amme İdaresi Dergisi*, 32(4).
- Gül, H., Kiriş, H.M., Negiz, N. ve Gökdayı, İ. (2014). *Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Kaya, E. (2008). Metropolitan Kent Yönetimi. *Yerel Siyaset Dergisi*, (30), 11-13.
- Keleş, R. (1988). *Türkiye’de Kent Yönetimi*. Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayınları.
- Keleş, R. (2012). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yayınevi
- Mengi, A. (2007). *Nasıl Bir Hizmet Bölüşümü? Temel İlkeler ve Türkiye Uygulaması*. Mengi, A. ve Keleş, R. (Ed.). *Yerellik ve Politika İçinde* (59. s.). Ankara: İmge Yayınları
- Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimat’tan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*. Ankara: Hil Yayınları.
- Parlak, B. (2013). Yeni büyükşehir Belediye Yasasının Analizi. *Bursa Yerel Yönetim Dergisi*, 23, 38-40.
- Sanal, R. (2007). Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yönetimsel Denetimine İlişkin Yeni Gelişmeler. A. Mengi (Ed.) *Yerellik ve Politika, Küreselleşme Sürecinde Yerel Demokrasi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Sezer, Ö., Vural, T. (2010). Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı. *Maliye Dergisi*, 159, 203-219.
- Sepulveda, C. F. (2010). “The Consequences Of Fiscal Decentralization On Poverty and Inequality and The Second Best Solution To The Public Expenditures’ Problem”, Georgia State University.
- Sharma, C. K. (2009). “Emerging Dimensions of Decentralization Debate in the Age of Glocalization”, *Special Section*, Vol. 8, Issue 1: 1-22.
- Tekeli, İ. (1983). Yerel Yönetimlerde Demokrasi ve Türkiye’de Belediyelerin Gelişimi. *Amme İdaresi Dergisi*, 16(2), 3-22.
- Tortop, N., İsbir, E. G., Aykaç, B., Yayman H. ve Özer, M. A. (2012). *Yönetim Bilimi*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Tuzcuoğlu, F. (2003). *Metropolitan Yönetim*. Sakarya: Sakarya Kitabevi.
- Zengin, O. (2014). Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, 2014/2, 91-116.